

Писанко М. Л.

Тронь Т. В.

Київський національний лінгвістичний університет

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ШКІЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах реформування освіти в Україні питання організації підготовки майбутнього вчителя іноземних мов (зокрема німецької) і зарубіжної літератури набуває особливої актуальності. Зміни, які наразі відбуваються у системі загальної середньої освіти у межах реалізації Концепції «Нова українська школа», зумовлюють потребу у підготовці фахівців нової формації, які володіють гнучким мисленням, новими поглядами, які здатні інтегруватися у європейський освітній простір.

Підготовка вчителя німецької мови в Київському національному лінгвістичному університеті має глибокі традиції, що ґрунтуються на поєднанні мовознавчої, методичної та психолого-педагогічної підготовки.

Освітня програма «Середня освіта (Мова і література (німецька))» була започаткована у 2017 році й надалі вдосконалювалася відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій, сучасних освітніх стандартів та потреб ринку праці. Її цілі спрямовані на формування висококваліфікованих фахівців, здатних забезпечити ефективне іншомовне навчання в умовах реформованої школи.

Однією з ключових особливостей програми є її практична орієнтація. Студенти мають можливість формувати індивідуальні освітні траєкторії, опановуючи німецьку мову навіть з початкового рівня (A1) та вивчаючи дисципліни професійного циклу трьома мовами: українською, німецькою та англійською. Такий підхід не лише розвиває мовну компетентність, а й забезпечує формування міжкультурної комунікації як базової складової

професійної компетентності майбутнього педагога. Значна увага приділяється формуванню професійних компетентностей відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024). Зокрема, акцент робиться на розвитку вмінь критичного мислення, використанні цифрових інструментів у навчальному процесі, реалізації принципів академічної доброчесності та розвитку педагогічної рефлексії. У контексті інтеграції України до європейського освітнього простору актуальними стають також навички міжкультурної комунікації, академічної мобільності та міждисциплінарного підходу до навчання. Об'єктами вивчення та професійної діяльності є освітній процес (німецька і англійська мова, зарубіжна література в теоретичному та практичному аспектах, методика навчання німецької мови та другої іноземної мови й зарубіжної літератури та наскрізний виховний процес) у закладах загальної середньої освіти. Основний фокус освітньої програми – педагогіка середньої освіти, практика усного та писемного мовлення німецької мови, англійська мова, методика навчання німецької мови, другої іноземної мови та зарубіжної літератури у ЗЗСО. Професійний акцент робиться на формуванні здатності реалізувати освітню (навчальну, виховну, розвивальну, дослідницьку) діяльність, розвитку вмінь розв'язувати складні завдання і проблеми у фаховій діяльності та/або самовдосконаленні. Основні підходи, які застосовуються, – студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно орієнтоване навчання; основні методи – пояснювально-ілюстративні, моделювання проблемних ситуацій (case-study), інтерактивні, проєктні, інформаційно-комп'ютерні, навчання у співпраці (cooperative learning) тощо; основні технології – змішане навчання (blended learning), дистанційне навчання (distance learning), мобільне навчання/навчання з використанням мобільних пристроїв (mobile learning). Форми організації навчання: аудиторні (лекції, семінари, практичні заняття), позааудиторні (консультації, індивідуальні заняття та завдання, самостійна робота,

дистанційні навчальні заняття, педагогічна практика з німецької мови, другої іноземної мови та зарубіжної літератури, консультації з викладачами, курсова робота з психології/педагогіки, методики навчання німецької мови, безперервна педагогічна практика (навчальні та виробничі практики). Усі штатні науково-педагогічні працівники, залучені до реалізації освітньої програми, за кваліфікацією відповідають Ліцензійним умовам провадження освітньої діяльності на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин нормативних дисциплін навчального плану спеціальності, становить 100 % від загальної кількості годин. Вони мають необхідний стаж науково-педагогічної роботи та підтверджений рівень наукової і професійної активності. До освітнього процесу активно залучаються практики: викладачі інших ЗВО, учителі закладів загальної середньої освіти, роботодавці, випускники, а також гостьові лектори зарубіжних ЗВО. Педагогічні практики, які становлять 22 кредити ЄКТС, є важливим компонентом освітньої програми. Вони забезпечують безпосередній зв'язок теоретичної підготовки з реальним освітнім середовищем, сприяють формуванню вміння адаптувати сучасні методики навчання до потреб конкретних учнів і шкільних контекстів. Під час практики студенти вчаться проєктувати уроки відповідно до компетентнісного підходу, використовувати автентичні матеріали та впроваджувати елементи CLIL-технологій (*Content and Language Integrated Learning*). КНЛУ активно підтримує міжнародну орієнтацію освітньої програми. Студенти мають можливість брати участь у програмах академічної мобільності та проходити стажування у провідних закордонних закладах, зокрема у Педагогічному інституті м. Швєбіш Гмюнд (Німеччина). Така співпраця сприяє обміну педагогічним досвідом, удосконаленню мовної практики та розширенню професійного світогляду здобувачів. Оновлення змісту навчальних дисциплін здійснюється з урахуванням рекомендацій

стейкхолдерів, потреб ринку праці та вимог Нової української школи. Важливу роль відіграє поєднання теоретичної та практичної складових підготовки, що забезпечує гармонійний розвиток особистісних і професійних якостей майбутніх учителів. Відповідно до сучасних тенденцій європейської освіти програма передбачає формування таких ключових компетентностей, як педагогічна автономія, готовність до інновацій, володіння технологіями дистанційного навчання та навичками командної взаємодії.

У сучасному освітньому просторі значущою є також цифровізація навчального процесу. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє не лише підвищити ефективність засвоєння матеріалу, а й розвивати цифрову грамотність майбутнього вчителя. Використання онлайн-платформ (*Moodle, Google Classroom, Quizlet, LearningApps* тощо) та інтерактивних інструментів сприяє створенню динамічного освітнього середовища, у якому студенти мають змогу працювати над проєктами, розробляти навчальні матеріали, аналізувати відеоуроки та практикувати комунікативні навички у форматі дистанційного чи змішаного навчання. Важливим чинником професійного становлення є формування педагогічної культури, що включає етичну відповідальність, здатність до самооцінки й постійного професійного зростання. У процесі підготовки вчителя німецької мови значна увага приділяється розвитку емоційного інтелекту, умінню створювати сприятливий психологічний клімат на уроці, мотивувати учнів до активної участі в навчальному процесі. Педагог має виступати не лише носієм знань, а й фасилітатором, модератором і наставником, який допомагає учням розкривати власний потенціал. У межах компетентнісного підходу особливого значення набуває інтеграція змісту навчання з реальними життєвими ситуаціями. Студенти опановують методики створення навчальних кейсів, використання проєктних технологій і симуляційних вправ, що дозволяють майбутнім педагогам готувати учнів до реальної

комунікації у міжкультурному середовищі. Застосування автентичних матеріалів, робота з сучасними німецькомовними медіа сприяють формуванню практичних навичок й умінь володіння мовою на високому рівні. Не менш важливою складовою сучасної підготовки є співпраця з роботодавцями, випускниками та представниками освітніх закладів. Таке партнерство дозволяє коригувати освітню програму відповідно до актуальних запитів ринку праці та забезпечує зворотний зв'язок між університетом і школою. Участь студентів у педагогічних майстер-класах, тренінгах і конференціях сприяє розвитку їхнього професійного мислення, ініціативності та лідерських якостей.

Отже, підготовка майбутнього вчителя німецької мови в умовах шкільної реформи в Україні ґрунтується на засадах інноваційності, гуманізації та академічної доброчесності. Вона спрямована на виховання фахівця, здатного забезпечити якісне іншомовне навчання, впроваджувати сучасні освітні технології та формувати в учнів мотивацію до вивчення мов і міжкультурного спілкування. Розвиток таких програм у вищій школі сприятиме підвищенню конкурентоспроможності української освіти та інтеграції її у європейський освітній простір.

Саме такий підхід забезпечує підготовку педагогів нового покоління, здатних гнучко реагувати на виклики сучасної школи, впроваджувати інновації й формувати в учнів цінності відкритості, толерантності та культурного діалогу.

Список використаних джерел

1. Деякі питання розміщення державного (регіонального) замовлення, поєднання спеціальностей (предметних спеціальностей), спеціалізацій та присвоєння професійних кваліфікацій педагогічних працівників закладами фахової передвищої, вищої освіти: Наказ №1006 МОН України від 11.11.2022 р.

2. Національна рамка кваліфікацій: Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519 URL: (<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.).
3. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010. (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#n5>).
4. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». (2024). <https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia>.